

[Per Hækkerup.]

Formosastrædet i de sene efterårsmåneder vurderedes ubestrideligt vidt forskelligt i USA og i Europa og gav som ved den sidste Formosakrise anledning til adskillige skarpe bemærkninger over Atlanterhavet. Heldigvis er der, som den højtærede udenrigsminister bemærkede, atter indtrådt en vis afspænding i området, men problemet ligger der stadig latent. Striden om den islandske fiskerigrænse er et andet eksempel på en konflikt mellem to NATO-lande, som, hvis den havde fået et dramatisk forløb, ligeledes kunne have medført ubehagelige konsekvenser for samarbejdet. Heldigvis er det nu lykkedes at finde en løsning på en tredje konflikt, der længe forbitrede forholdet mellem tre NATO-partnere. Jeg tænker på Cypernstriden. Igennem flere år så denne konflikt helt uløselig ud, det ene mæglingsforslag efter det andet blev forkastet, og det ene mæglingsforsøg efter det andet blev afvist. Og så løste knuden sig alligevel pludselig op på en måde, som utvivlsomt overraskede de fleste. Der ligger en vis fortrøstning i, at når en sag ser mest fortvivlet ud, kan situationen meget vel have nærmet sig et modningspunkt, hvor skarpe standpunkter pludselig svinder i bestræbelserne for at finde et kompromis.

For ikke så mange dage siden debatterede vi her i det høje ting markedsplanerne. Jeg skal ikke gentage synspunkterne, men blot pege på, at en handelskrig mellem de berørte lande indbyrdes kan få uheldige følger for det forsvarsmæssige og udenrigspolitiske samarbejde mellem dem. Derfor må det stærkt tilstræbes, at der findes en løsning på disse problemer, som bygger på en eller anden markedsordning, der omfatter alle de 17 lande i OEEC.

Jeg har forstået, at selv om det ikke har været muligt inden for organisationens egne rammer at løse alle de problemer, der har været eller kan opstå NATO-landene imellem, har der i hvert fald været en stigende tilbøjelighed til at drøfte dem på NATO-basis. En forudgående forhandling i NATO-rådet, før vigtige udenrigspolitiske skridt tages, er en praksis, som vil være af den største betydning for det indbyrdes sammenhold, og som ikke mindst er betydningsfuld for et lille land, der ikke har

direkte indflydelse på de fleste af de store spørgsmål, men derigennem måske kan få en omend begrænset, så dog indirekte indflydelse og i hvert fald gennem informationen en bedre forståelse af problemerne.

I bestræbelserne for at komme frem til virkelige forhandlinger med Sovjetunionen hævdes det ofte, at de vestlige lande må vise en vis bevægelighed i deres standpunkter. I den forbindelse har der ofte været tale om den såkaldte disengagementpolitik, der under en eller anden form tilstræber at skabe en zone ned igennem Europa, der skal ligge som et bælte mellem stormagterne. Den polske udenrigsminister, Rapacki, har udarbejdet en plan om en atomfri zone, andre har talt om en neutral zone, atter andre om en zone fri for stormagternes tropper o. s. v. Ideen lyder umiddelbart tiltalende, og den har sidst fået en konkret udformning af den engelske oppositionsleder Gaitskell, lederen af arbejderpartiet. Han foreslår, at zonen skal omfatte Vesttyskland, Østtyskland, Polen, Czekoslovakiet og Ungarn. Alle udenlandske tropper skal trækkes tilbage fra disse lande, landenes egne konventionelle styrker skal fastsættes ved overenskomst, Tyskland skal genforenes på basis af frie valg, der skal oprettes en europæisk sikkerhedspagt til garanti af grænserne, og endelig skal Vesttyskland forlade NATO og de fire andre Warszawapagten.

Jeg skal ikke gå ind på nogen nærmere vurdering af planen, der har visse træk fælles med de russiske tanker om en Tysklandsordning, men pege på et par forudsætninger, som stærkt understreges af hr. Gaitskell uden at være blevet tilstrækkeligt bemærket i den offentlige debat. Den grundlæggende forudsætning, som Gaitskell selv betegner som det vigtigste af alt, er, at virkeliggørelsen af hans plan ikke må ændre magtbalancen mellem Sovjetblokken og NATO. Dertil forudsætter han for det andet, at nogle amerikanske og engelske styrker må forblive på det europæiske fastland, og endelig nævner han som en tredje forudsætning, at en nedrustning i den foreslåede zone må underkastes fuld international kontrol.

Om sådanne synspunkter, som er kommet til udtryk i Gaitskells nedrustningsplan, vil indgå i de forhandlinger mellem Sovjet og